

Palveluiden verkoston periaatteet, jaostojen, valiokuntien ja vaikuttamistoimielinten kommentit (koonti)

Monipalveluvaliokunta 19.4.2023

Monipalveluvaliokunta on käsitellyt palvelujen verkoston suunnitelmaa kokouksessaan 19.4.2023. Valiokunta toteaa, että monipalveluvaliokunta on ottanut ikäihmisten palveluiden järjestämisen mietinnössä jo kantaa ikäihmisten palveluverkon järjestämisen periaatteisiin. Yli 75-vuotiaiden pirkanmaalaisten väestön kasvu on niin merkittävää, että jo tämän vuoden aikana on ryhdyttävä toimenpiteisiin ympärivuorokautisen palveluasumisen, yhteisöllisen asumisen, välimuotoisen asumisen sekä seniorikortteleiden rakentamisen suunnittelussa. Tässä työssä tarvitaan tiivistä yhteistyötä Pirkanmaan kuntien kanssa. Valiokunta korostaa edelleen palveluiden saatavuuden, saavutettavuuden sekä palveluiden jatkuvuuden merkitystä. Valiokunta pitää tärkeänä, että pitkäaikaissairauksien osalta harkitaan osaamiskeskuksia johtamaan esimerkiksi diabeteksen hoitamista Pirkanmaan diabetesyhdistysten verkoston esittämän aloitteen mukaisesti. Monikanavaisuuden hallinta edellyttää aktiivista johtamista hyvinvointialueen toimesta. Järjestötaustaiset palveluntuottajat ovat kaivanneet myös yhteistä kehittämistä.

Keskustelun perusteella valiokunnassa nousi esille väestönmuutos ja ikärakenteen kehityksen vaikutukset palvelujen verkostoon erityisesti ikääntyvien lisääntymisen ja syntyvyyden laskun näkökulmasta. Strategiajohtajan mukaan ongelmallista on erityisesti isot väestökeskittymät ikäihmisten osalta, eli miten palveluita tarjotaan tällaisilla alueilla. Alueellisten erityistarpeiden huomioiminen, nopea reagointi ja puuttuminen ovat keskeisiä asioita palvelujen verkoston rakentamisessa. Seutuyhteistyön merkitys on huomioitava palvelujen verkoston suunnittelussa, ja lisäksi palvelujen verkoston suunnittelussa tulisi tehdä yhteistyötä valtakunnallisesti, jotta eri alueilla hyviksi todetut käytännöt saadaan laajemmin käyttöön.

Valiokunta esittää, että koko Pirkanmaalle tarvitaan kattavat ja riittävät kiirevastaanottopalvelut (entinen päivystys). Arkiukioloja on lisättävä ja viikonloppuisin on tärkeätä avata näitä suunnitellusti. Myös kaikkiin ikäihmisten kotona ja palveluasumisessa oleviin palveluihin tarvitaan geriatrisen osaamisen tukea.

Vammaisten henkilöiden asumisen osalta tarvitaan myös kattava pitkän aikavälin suunnitelma. Rakentamisen suunnittelussa on huomioitava kestävä rahoituksen tapa.

Valiokunta nosti esiin saamaansa palautetta siitä, miten kuntalaiset saavat tietoa palveluverkoston selvityksestä ja miten siihen voi vaikuttaa. Tässä kiinnitettiin huomiota siihen, että valmistelusta eteenpäin tiedottamisen tulisi olla aktiivisempaa ja kertoa riittävästi siitä, miten päästä mukaan vaikuttamaan jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lisäksi tiedolla johtaminen ja sen hyödyntäminen palvelujen verkoston suunnittelussa nousi esiin valiokunnassa.

Palveluiden kartoittaminen nähtiin valiokunnassa merkittävänä osana suunnittelua. Perus- ja lähipalvelut ovat kaikista kannattavimpia palveluita taloudellisesti, joten niihin tulisi panostaa myös

Vähän palveluita käyttävien valiokunta 24.5.2023

Vähän palveluita käyttävien valiokunta merkitsi tiedoksi palveluiden verkoston suunnittelun tilannekatsauksen ja antoi muistion liitteenä olevan lausunnon.

-Palveluverkosto tulee suunnitella asiakasnäkökulma edellä. Palvelupisteitä ja –verkkoa suunniteltaessa toimintaympäristön riittävä ennakoanalysointi on tärkeää.
- Lähipalvelujen turvaaminen on oleellista, mutta ne tulee samalla monipuolista. Se ei tarkoita sitä, että kaikkialla on kaikkea, vaan eri alueilla voi olla erilaisia painotuksia, jotka ovat koko alueen käytössä (esim. diabetes, hammashoito ym).
- Osa palveluista on tarpeen olla digitaalisia ja etäpalveluita. Digipalveluilla ei kuitenkaan voida kokonaan korvata lähipalveluja. Lähipalvelujen voidaan myös toteuttaa liikkuvana palveluna.
- Tilojen monipuolinen käyttö tulisi varmistaa. Esimerkiksi yksi vastaanottohuone voi palvella alueella yhden viikon aikana lääkärin, hoitajan, psykologin, fysioterapeutin, puheterapeutin läsnäolotilana ja muut päivät he tekevät etävastaanottoja.
- Viestintä ja tiedottaminen asiakkaiden ja henkilöstön suuntaan pitää olla riittävä ja oikea-aikaista. Digi- ym. palveluiden käytöstä tulee olla helposti löydettävää ohjeistusta ja tarjolla lisäksi selkeää opastusta.
- Tietojärjestelmien yhtenäistäminen on edellytys hoito- ja asiakkuuspolkujen sujumiselle ja yhteistyölle eri toimijoiden välillä.
- Monituottajuudella on mahdollista varmistaa palveluiden saatavuuden ja laadun yhdenvertaisuus koko hyvinvointialueella. Hankintamenettelyllä tulee mahdollistaa uusien innovatiivisten ratkaisujen kehittäminen sekä varmistaa, että myös pienet toimijat pääsevät mukaan.
- Omaehtoiset ja ennaltaehkäisevät palvelut yhteistyössä muiden toimijoiden (esim. kolmas sektori) kanssa tulee ottaa huomioon palveluverkkoa ja tilojen käyttöä suunniteltaessa.
- Valiokunta ilmaisi lisäksi huolensa siitä, että kaikki eivät pysty käyttämään digitaalisia tai etäpalveluja. Sosiaalisen kontaktin tärkeyttä ei pidä unohtaa. Toisaalta mitä useampi halukas saadaan digipalvelujen piiriin, sitä enemmän vapautuu resursseja sitä tarvitsevien käyttöön, johon se tulee myös kohdentaa.

Hyvinvointi- ja kokonaisuuksurvaluokunta 1.6.2023

Valiokunta totesi, että tilojen tehokkaaseen käyttöön tulee kiinnittää huomiota. Jo olemassa olevat tilat tulisi huomioida ennen uusien rakentamista ja mieltä ennakkoluulottomasti mahdollisuuksia käyttöajan laajentamiselle. Valiokunta keskusteli lisäksi digipalveluihin panostamisen tärkeydestä, jotta lähipalveluresursseja saadaan kohdistettua sitä tarvitseville. Valiokunta nosti esille, että asiakkaiden suuntaan on varmistettava viestintä erilaisista palveluista, jotta käyttäjät löytävät palveluiden piiriin

Hyvinvointi- ja kokonaisuuksurvaluokunta merkitsi tiedoksi palveluiden verkoston suunnittelun tilannekatsauksen.

Yhteistoimintaelin 2.6.2023

Yhteistoimintaelin merkitsi tiedoksi palveluiden verkoston suunnittelun tilannekatsauksen ja palveluiden verkoston yleiset periaatteet.

Konserni- ja toimitilajaosto 13.6.2023

Konserni- ja toimitilajaosto päätti merkitä tiedoksi palveluiden verkoston suunnitelman.

Vanhusneuvosto 13.6.2023

Vanhusneuvosto merkitsi tiedoksi palveluiden verkoston suunnitelman. Vanhusneuvoston näkemyksen mukaan palveluiden verkostoa valmisteltaessa tulee olla mukana myös käyttäjien edustaja.

Vammaisneuvosto 14.6.2023

Vammaisneuvosto merkitsi tiedoksi esityksen palveluiden verkoston suunnitelmasta. Kirjataan ylös yleistä keskustelua aiheesta.

YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksessa artiklassa 19 käsitellään itsenäistä elämää ja osallisuutta yhteisössä. Artiklassa todetaan, että

- vammaisilla henkilöillä on yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus valita asuinpaikkansa sekä se, missä ja kenen kanssa he asuvat, eivätkä he ole veloitettuja käyttämään tiettyä asuinjärjestelyä;
- vammaisten henkilöiden saatavissa on valikoima kotiin annettavia palveluja sekä asumis- ja laitospalveluja sekä muita yhteiskunnan tukipalveluja, mukaan lukien henkilökohtainen apu, jota tarvitaan tukemaan elämistä ja osallisuutta yhteisössä ja estämään eristämistä tai erottelua yhteisöstä;
- koko väestölle tarkoitettujen yhteisön palvelut ja järjestelyt ovat vammaisten henkilöiden saatavissa yhdenvertaisesti muiden kanssa ja vastaavat heidän tarpeitaan.

Vammaisneuvosto toteaa, että YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen toteutumisen varmistamiseksi palveluiden verkoston suunnittelussa tulee huomioida seuraavat asiat:

- Asumispalveluiden tarve. Tarve koskee kehitysvammaisten sekä muidenkin vammaisten asiakasryhmien asumispalveluita, kuten ympärivuorokautista asumista ja muita asumismuotoja. Nokiella tunnistettu erityinen tarve ja myös muissa kunnissa ollut vuosia vajetta. Asumispalveluprojektit eivät ole edenneet kuten kunnissa on suunniteltu ja viivettä sote-muutoksen vuoksi on jo toista vuotta, joka kohtuutonta asumispaikkaa odottaville vammaisille ja heidän läheisilleen, esimerkiksi Pirkkalassa. Asumispalveluita suunniteltaessa on huomioitava myös ikäihmisten palvelutarve.

- Asumispalveluiden ja muiden sote-palvelujen järjestely. Vammaisille henkilöille saatavuuden ja saavutettavuuden kannalta erityisen tärkeitä ovat lähipalvelut. Asumispalveluiden toteuttaminen tulee myös tehdä lähipalveluina, jotta asiakkaan ei tarvitse muuttaa kauas läheisistään. Tällä hetkellä asumispalveluista on pulaa ja osa asiakkaista asuu palvelutarpeeseensa nähden väärässä asumismuodossa tai omaisten hoidettavana asumispalvelujen puutteiden ja saatavuuden vähyyden vuoksi.

- Asiantuntijuuden lisääminen. Vammaisuuden ja kehitysvammaisuuden asiantuntijuutta tulee kehittää kaikissa hyvinvointialueen palveluissa, koska asiantuntijuutta ja erityistuntemusta tarvitaan muissakin palveluissa kuin kehitysvammahuollossa. Tämä lisäksi palveluiden saatavuutta. Henkilökunnan osaamista vammaisen asiakkaan kohtaamiseen tulee vahvistaa koulutuksilla.

- Kehitysvammapoliklinikan lääkärin tarve. Tällä hetkellä kehitysvammapoliklinikalla on yksi lääkäri, minkä vuoksi monet kehitysvammaiset asiakkaat joutuvat kääntymään terveyskeskuksen puoleen saamatta tarpeiden mukaista asiantuntevaa terveydenhoitoa mm. lääkitysasioissa, koska ei ole kehitysvammaisuuden erityisosaamista. Asiakkaiden kuntoutussuunnitelmissa on tämän vuoksi puutteita ja kohtuutonta viivettä.

- Saada asiantuntevaa terveydenhuoltoa. Peruspalveluiden on oltava vammaisen henkilön saavutettavissa ja tarvittaessa saatavilla on oltava myös yksilöllisiä erityispalveluita.

- Palveluissa ja niiden kehittämisessä tulee huomioida yksilön itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen
syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus
vammaisten henkilöiden osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan
esteettömyys ja saavutettavuus
vammaisten lasten oikeuksien kunnioittaminen.

Palveluiden verkoston kehittämisen periaatteet (yleiset huomiot)

- Käsitelmäritelmät tulee olla kansalaisille selkeitä ja yksiselitteisiä (esim. sote-kampus, sote asema ja lähiasema).
- Valiokunnalla tulee olla mahdollisuus lausua erilaisista selvityksistä ennen päätöksen tekoa.
- Periaatteet tulee päättää ennen kuin päätetään varsinaisesta palveluverkosta miltään osin (esim. esityksessä olleet sote-kampukset eivät voi olla nimettyinä periaatelinjauspaperissa).
- Reuna-alueiden erityispiirteet ja jo tehdyt toimivat ratkaisut ja niiden tarjoamat mahdollisuudet huomioitava palveluverkkoa suunniteltaessa. Toisaalta, pakon edessä tehtyjä ratkaisuja voidaan purkaa, jotta yhdenvertaisuus ja integraatio myös reuna-alueilla toteutuu.
- Palveluverkkoa suunniteltaessa kuntarajat tulee unohtaa ja myös yhteistyötä yli hyvinvointialuerajojen, molempiin suuntiin, tulee kehittää.
- Digitaaliset palvelut: palveluverkon toimipisteiden kyberturvallisuus ja toimintavarmuus sekä riittävät resurssit huomioitava.
- Palveluverkkoa suunniteltaessa on huomioitava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueelliset painopisteet sekä tavoitteet.
- Palveluverkkoa suunniteltaessa henkilöstöä sekä vaikuttamistoimielimiä tulee kuulla laajasti.

Sairaalapalveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet (Dia 14)

- Kohta 5: Kiirevastaanottoa pitää olla alueellisesti riittävän kattavasti (puretaan Acutan ruuhkaa), kunnes saadaan peruspalveluissa ajanvarausjärjestelmä ja jatkohoitopaikat toimimaan.
- Kohta 7: Erikoissairaanhoidon tulee olla myös muualla kuin sote-kampuksilla. Miten erikoissairaanhoidon määrittellään?

Avopalveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet (Dia 15)

- Kohta 6: tämä kokonaan pois, koska ristiriitainen muiden periaatteiden kanssa. Tai ainakin lisäys, että vasta viimeisenä keinona.
- Kohta 7: Korjataan osaamiskeskittymän tilalle sana sote-kampus.
- Kohta 8: Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelut hyvin järjestettyinä tukevat muiden palveluiden toimintaa (ei lyhytnäköisiä säästöjä).

Ikäihmisten ja vammaisten palveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet (Dia 16)

- Ikäihmisten ja vammaisten palveluiden kohdalla tulisi laatia omat verkoston kehittämisen periaatteensa (huom: eri lait ohjaa).
- Kohta 1: Painopistettä siirrettäessä huomioidaan tosiasiallinen palvelun tarve.
- Kohdat 2 ja 3: Jotta voivat täytyä, resurssit huomioitava.
- Kohta 4: Laitoshoidosta ikäihmisten palveluissa luovutaan -kohta poistetaan ja tilalle, että tarjotaan ikäihmisille heidän kuntoaan vastaavia ratkaisuja.

Lasten ja nuorten palveluiden verkoston kehittämisen keskeisimmät periaatteet (Dia 17)

- Kohta 7: Voisi laajentaa koskemaan kaikkia palvelulinjoja.
- Kohta 2: Opiskeluhuollon tilat tulee olla houkuttelevat sekä tarkoituksenmukaiset, ja välitön läheisyys tulee tarkoittaa oikeasti lähellä olevaa toimipistettä (välitön läheisyys terminä tulkinnanvarainen)

Pelastuspalveluiden verkoston palveluiden keskeisimmät periaatteet (Dia 18)

- Hyvät periaatteet, ei kommentoitavaa. Monet tilat huonossa kunnossa.